

*Михайло
Бойченко*

УДК 165.62+167/168

З МАРКСОМ: ЗА МАРКСА І ПРОТИ МАРКСА

За всю історію розвитку та критики вчення Карла Маркса — як з філософської, так і з політичної, економічної, моральної та інших точок зору — нерідко виявлялося, що чи не найбільше нерозуміння суті цього вчення демонстрували ті, хто щиро прагнув його розвинути, тоді як радикальна критика марксизму кінцецькінцем нерідко сприяла виявленню нових його переваг. Все це свідчить, передусім, про глибину і масштаб філософії Маркса, феномен якої стає дедалі величнішим мірою його розгортання в історії людства. Крім того, це свідчить про те, що важить не стільки суб'єктивна настанова розвинути, «підтримати» чи розкритикувати марксизм, скільки академічна сумлінність самих дослідників марксизму, чіткість і ретельність їхнього аналізу вчення Маркса, чесність і послідовність у дотриманні обраної дослідником позиції щодо нього.

Попри всі «ламання списів» довкола теоретичної спадщини Карла Маркса, усі соціальні філософи після Маркса завдячують йому якщо не методологічними настановами, термінологією, ціннісними афіліаціями та загальним соціально-критичним налаштуванням, то в усякому разі суспільною запитуваністю соціальної філософії, а отже — своїм соціальним статусом. Усе це багато хто із соціальних філософів здобуває відкрито і свідомо — проходячи у своїй філософській освіті етап вивчення і осмислення філософії Маркса та його послідовників, залишаючи для марксизму його законну нішу серед провідних напрямків сучасної соціальної філософії.

© М. БОЙЧЕНКО,
2018